

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МИЛЛИЙ АНТИДОПИНГ АГЕНТЛИГИ

СПОРТЧИНИНГ БИОЛОГИК ПАСПОРТИ

(Ўқув-услубий қўлланма)

Тошкент 2025

Ушбу қўлланмада, “Спортчининг биологик паспорти” нима, у қандай ишлаб чиқилган, унинг қўлланилиш тартиби, яна қандай паспорт турлари мавжуд каби саволларга **батафсил жавоблар берилган**.

Қўлланма барча профессионал ва ҳаваскор спортчилар, мураббийлар, спортчини қўллаб-қувватловчи ходимлар (шифокорлар, ота-оналар ва бошқалар) учун мўлжалланган.

Ушбу қўлланма агентлик **ҳузуридаги ахлоқ** ва терапевтик истиснолар комиссияларида муҳокама қилинган ва **Ўзбекистон** Республикаси Миллий антидопинг агентлиги Кенгашининг _____ -сонли баёни билан тасдиқланган.

СПОРТЧИНИНГ БИОЛОГИК ПАСПОРТИ

Спортчининг биологик паспорти (СБП) - бу маълум бир спортчининг маълумотлари киритилган индивидуал электрон ҳужжат. Ушбу маълумотлар допинг ҳолатларини аниқлаш учун ишлатилиши мумкин. СБП организмдаги допинг натижасида юзага келадиган биологик маркерларни ўзгаришларини ёки патологик ўзгаришларни узоқ муддатли мониторинг қилиш тамойилига асосланади.

Допингга қарши ҳар қандай дастур ҳалол ўйин (fair-play) ва спортчилар саломатлигини сақлашни ўзининг асосий мақсади сифатида ўз ичига олганлиги сабабли, СБПни жорий этиш муҳим ижобий таъсир кўрсатадиган жиддий қарордир.

СБП нимадан иборат?

СБП маълумотларни: узоқ муддат асосда биологик маркерларнинг ўлчовларини, спортчининг индивидуал маълумотларини (масалан, ёши ва жинси), унинг денгиз сатҳидан сезиларли баландликларда бўлиш тарихи, дори воситаларидан фойдаланиш, спорт мусобақаларида иштирок этиш саналари ва бошқаларни тўплаш ва кузатиш учун мўлжалланган.

Шундай қилиб, СБП кетма-кет маълумотларнинг тўғри тузилган реестри бўлиб, уларни таҳлил қилиш ва биологик маркерлар ёрдамида патология ёки допингнинг характерли белгиларини аниқлаш имконини беради.

Барча маълумотлар биологик паспортга қабул қилиниши кетма-кетлигида киритилади.

СБПни жорий этиш билан боғлиқ қандай ҳолатлар мавжуд?

Қирқ йилдан кўпроқ вақт давомида антидопинг стратегияси деярли фақат спортчиларнинг тана суюқликларидаги допинг моддаларини аниқлашга уринишларга таянади. Бу кураш турли даражадаги муваффақиятлар билан

олиб борилди. Фармацевтика компанияларининг биотехнология пойгаси натижасида доимий равишда янги дори воситаларининг пайдо бўлиши, шунингдек, тиббиётнинг энг сўнгги ютуқларидан фойдаланган ҳолда допинг технологияларини доимий равишда такомиллаштириш бундай назорат стратегиясининг яққол чегараларини кўрсатди.

Хусусан, бу 1990 йилларда рекомбинант генетик технологиялар ёрдамида ишлаб чиқарилган эритропоэтин (ЭПО) пайдо бўлиши билан яққол намоён бўлди. Эски усуллар ЭПОга қарши самарали курашни таъминламаганлиги сабабли, бир қатор спорт федерациялари (хусусан, Халқаро чанғи федерацияси ва Халқаро велосипедчилар иттифоқи) "fair-play" кўринишини сақлаб қолиш ва соғлиқни ҳимоя қилиш мақсадларига интилиб. спортчилар, модификацияланган эритроцитопоз белгилари бўйича чекловлар ўрнатилди ва агар қондаги қизил қон таначалари сони меъёрдан ошса, спортчи вақтинча мусобақадан четлаштирилди.

СБП қандай ишлаб чиқилган?

Концептуал жиҳатдан, СБПни турли хил антидопинг чораларини қўллаш натижаси деб ҳисоблаш мумкин:

1990 йилларда бир қатор спорт федерациялари томонидан билвосита маркерларнинг белгиларига чекловлар киритилиши;

айрим спорт федерацияларининг тиббий комиссиялари томонидан шу даврда жорий этилган узоқ муддатли тиббий мониторинги;

изотопик таркибнинг масс-спектрометриясини ўз ичига олган спортчининг "стероид профиллари" дан фойдаланиш ва бошқалар.

Сўнги йилларда қуйидагилар қўлланила бошланди:

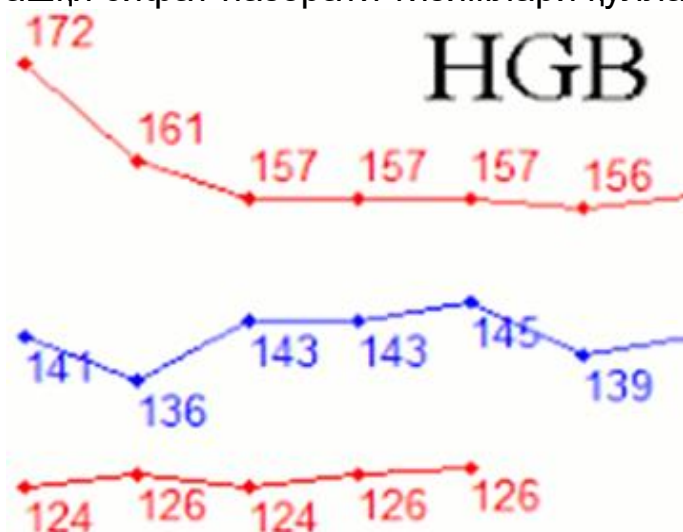
бир вақтнинг ўзида бир нечта **кўрсаткичларни** аниқлайдиган допинг белгилари;

спортчининг олдинги кўрсаткичлари унинг танасининг чегараларини аниқлаш учун ҳисобга олинди, яъни спортчи ўзи учун стандартга айланди;

жинс ва ёш каби гетероген омиллар, шунингдек, юқори баландликда бўлиш мумкин бўлган чалкаш омиллар ҳисобга олинди;

намуналар олиш, ташиш ва намуналарни таҳлил қилиш учун ягона **баённомалар** қабул қилинди;

олинган натижаларнинг тўғрилигига кўпроқ ишончни таъминлаш учун ташқи сифат назорати тизимлари қўлланилди;

спортчининг айбини исботлаш даражасини баҳолаш учун эҳтимолли хулосалар технологиялари ишлаб чиқилмоқда ва тасдиқланмоқда.

Буларнинг барчаси дастлаб бир-биридан фарқ қиладиган чоратadbирлар охир-оқибатда ҳозир спортчининг биологик паспорти деб атайдиган нарсага бирлаштирилди.

СБП қандай қўлланилади?

СБП антидопинг курашида янги парадигмани ифодалайди.

Спорт карьераси давомида биологик параметрларни кузатиш ҳар қандай спорт турига тегишли тушунчадир. СБП аллақачон жорий қилина бошлаган спорт турларида унинг ижобий таъсири аллақачон аниқ.

Агар спортчи яқинда у учун қайд этилганидан сезиларли даражада фарқ қиладиган кўрсаткичларга эга бўлса, назорат органлари мумкин бўлган допинг ёки унинг танасида тўлиқ тиббий кўрик натижасида аниқланиши мумкин бўлган ҳар қандай ўзгаришлар мавжудлигидан шубҳа қилишлари учун асос бор. Иккала ҳолатда ҳам спортчини қисқа муддатга, одатда икки ҳафтага

мусобақадан четлаштириш учун **етарлича** сабаблар бор. Ушбу мусобақа қондаси ваколатли спорт органлари томонидан ҳали тасдиқланмаган бўлса-да, бу муаммо билан шуғулланган олимлар СБП жорий этилиши билан бу расмий нормага айланиши кераклиги ҳақида бир овоздан ҳамфикрдирлар.

Агар тиббий кўрик бирон бир патологиянинг мавжудлигини аниқламаса, СБП кўрсаткичларидаги ғайриоддий катта тафовутнинг ягона изоҳи допингдан фойдаланиш ҳисобланади.

Бундай ҳолда, СБПда мавжуд бўлган маълумотлар допингдан фойдаланган спортчига нисбатан интизомий иш қўзғатиш учун этарли.

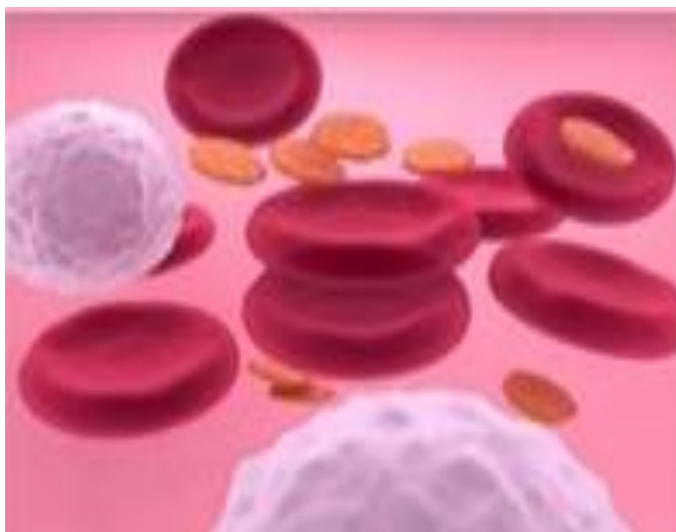
Ниҳоят (ва бу жуда муҳим), спортчи оддий биологик маркер профилларини тақдим этиш орқали ўзининг айбсизлигини исботлаш учун СБПдан фойдаланиши мумкин. Тўғридан-тўғри допинг **синамасининг** салбий натижаси спортчининг "тоза"

бўлишининг синоними бўлиши шарт эмас, чунки баъзи тўғридан-тўғри тестлар аниқлашнинг 100% эҳтимолини таъминламаслиги ва қисқа вақт оралиғига эга бўлиши мумкин. **Мусобақа** бошида биологик паспортни тақдим этиши спортчининг табиий физиологик ҳолатида иштирок этаётганлигини билдиради. Бундай мусобақа қондасининг қабул қилиниши билан ҳеч бир

спортчи ўз танасининг асосий кўрсаткичларидан сезиларли даражада фарқ қилувчи кўрсаткичларни тақдим эта олмайди ва шунинг учун допинг таъсири шунчалик кичик бўладики, "ўйин шамга арзимади."

Ҳозирги вақтда СБПга қандай параметрлар киритилади?

СБП амалга оширишнинг турли босқичларида бўлган бир нечта модуллардан иборат. Бугунги кунга қадар энг кенг ишлаб чиқилган модул спортчининг гематологик паспортидир (СГП). СГП - бу узоқ муддатли кузатишлар асосида олинган ўзгартирилган эритропоэз белгиларининг кўрсаткичлари қайд этилган ҳужжат бўлиб, бу **спортчи** мушакларининг кислород билан тўйинганлигини сунъий равишда яхшилашга уринишни аниқлаш имконини беради. Бугунги кунда 800 дан ортиқ **элит** велосипедчилар Халқаро велосипедчилар иттифоқи назорати остида СГП тизимига эга.

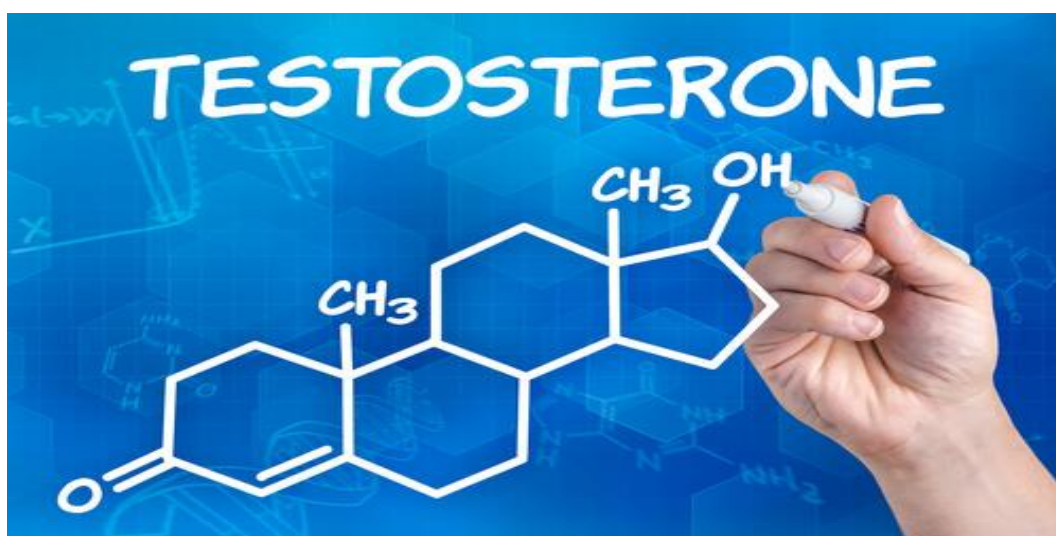

Биологик паспортнинг кейинги модули бу Спортчининг стероид паспорти (ССП) бўлиб, у пешоб намуналарида эндоген стероидларнинг ўзгарувчан миқдори ҳақида маълумот тўплайдиган СБП модул ҳисобланади.

Биологик паспортнинг учинчи модули бу Бутунжаҳон антидопинг агентлиги (ВАДА) томонидан 2023 йилнинг август ойида жорий қилинган спортчининг эндокринологик паспорти (СЭП), яъни эндокрин модулдир. Мазкур модул, хусусан, СЭПнинг субмодули тестостерон даражаси ёки унинг прогормонларини сунъий равишда ошириш ҳолатларини аниқлаш учун

стероид профилларини узоқ муддатли мониторинг маълумотларидан иборат бўлган спортчининг стероид паспорти (ССП) бўлиши мумкин.

"Спортчининг гематологик паспорти" нима?

Спортчининг гематологик паспорти (СГП) - бу спортчининг қон намуналарида ўлчанган эритропоэз белгилари ҳақидаги барча маълумотларни тўплайдиган СБП модули. СГП рекомбинант эритропоэзнинг ҳар қандай шаклини, шунингдек, қон қуйиш ёки қон таркибини манипуляция қилишнинг ҳар қандай шаклини аниқлай олади.

СГП бугунги кунда бир нечта спорт федерацияларининг амалдаги амалиётида қўлланилган ягона СБП модулидир.

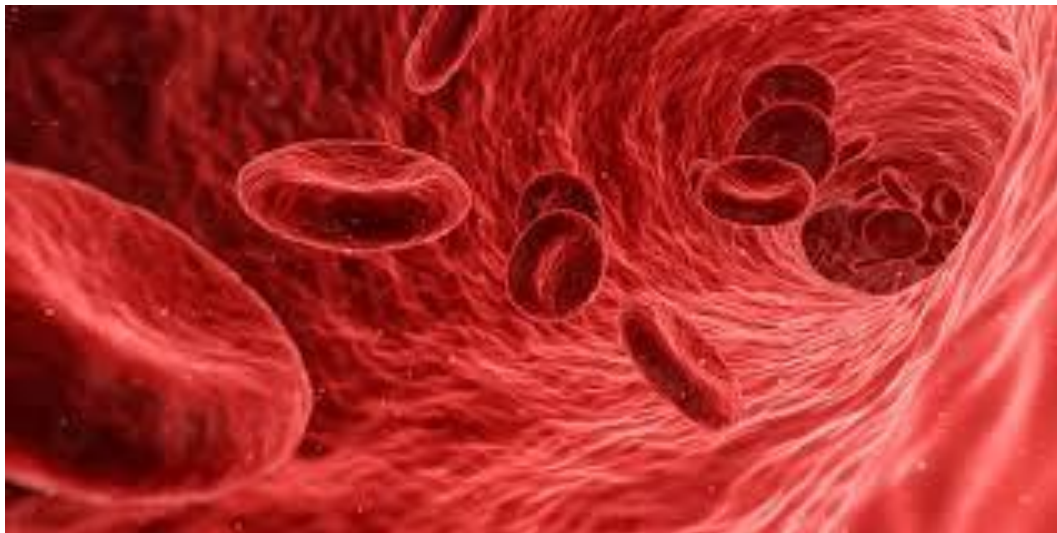
"Спортчининг стероид паспорти" нима?

Спортчининг стероид паспорти (ССП) **пешоб** намуналарида эндоген стероидларнинг ўзгарган метаболизмининг маркер белгилари ҳақида маълумот тўплайдиган СБП модулидир.

"Спортчининг эндокринологик паспорти" нима?

Пешоб тести натижаларига кўра, стероид профилига кўшимча равишда, спортчининг эндокринологик паспортида қонда ортиқча ўсиш гормонларининг белгилари мавжудлиги тўғрисидаги маълумотлар **олинади**.

Мазкур таҳлил ВАДА томонидан аккредитация қилинган лабораториялар тармоғида **амалга оширилади**.

СБПга киритилиши учун биологик маркер қандай шартларга жавоб бериши керак?

СБПга қўшилиш учун биологик маркер бир нечта шартларга жавоб бериши керак.

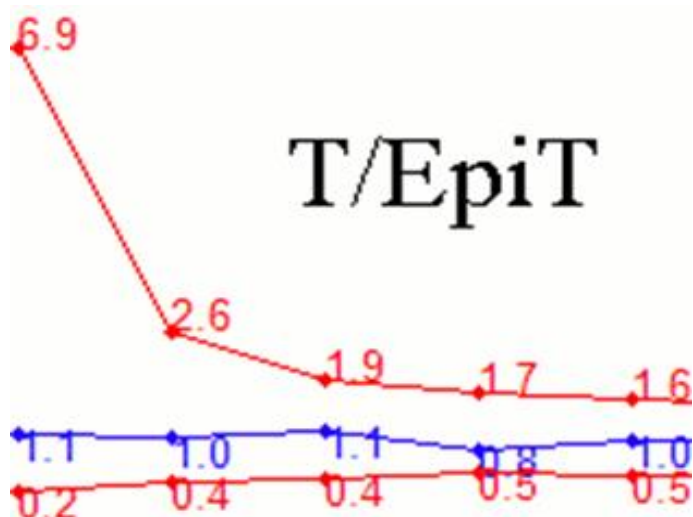
Биринчидан, маркерни ўлчаш қонуний рухсат этилган **баённомаларга** мувофиқ стандарт **жараён**лардан фойдаланишни ўз ичига олади. Суд-тиббиёт соҳасидаги далилларни тўплаш назорат органларининг масъулияти бўлганлиги сабабли, улар қўлланиладиган процедураларнинг қонунийлиги ва ишончлилигини кўрсатиши керак. Бу СБП учун жуда

муҳим жиҳат, чунки бу ҳолда кутилаётган маркер оғишларини ҳисоблаш ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Турли хил **баённомалардан** фойдаланиш турли даражадаги оғишларга олиб келганлиги сабабли, бу **баённомалар** СБПга тўлиқ киритилиши керак. Сўнгги йилларда биологик белгиларнинг кутилаётган оғишларини минималлаштирадиган қатъий стандартлаштириш ва паспортларни жорий этишдаги аниқ амалий қийинчиликлар ўртасида оқилона

муросани топиш учун кўп ишлар қилинди. СБП учун биологик намуналарни йиғиш, ташиш ва таҳлил қилиш учун махсус баённомалар ишлаб чиқилди.

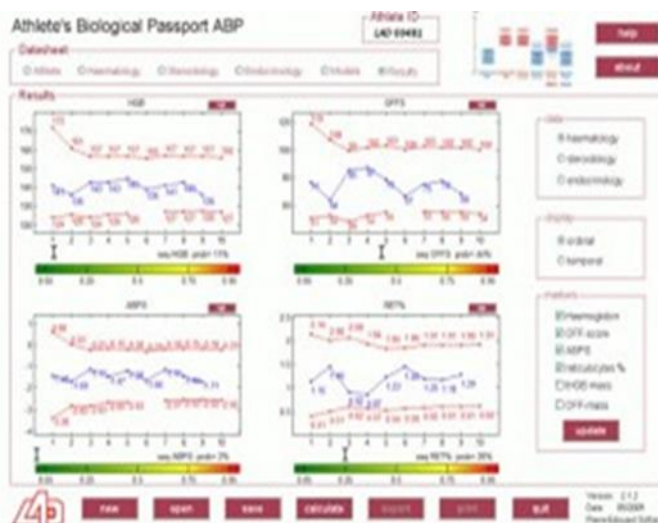
Иккинчидан, маркер узоқ муддатли клиник синовларда тасдиқланган допингга мойил (сезгир) бўлиши керак. Хусусан, сезгирлик - маркернинг допингга дучор бўлган организмда допингни аниқлаш қобилияти (ҳақиқий ижобий намуналар фоизидаги кўрсаткич) – ва селективлик (танловчанлик) - маркернинг допинг таъсирига дучор бўлмаган организмда допингни

аниқламаслик қобилияти ўртасидаги боғлиқлик, - кўп миқдордаги тестларда синовдан ўтказилиши керак. Салбий намуналарни таҳлил қилиш натижасида олинган эмпирик маълумотлар муҳим аҳамиятга эга, чунки у "ҳалол" спортчиларни ёлғон айбловлардан қочиш учун қўлланиладиган допингни аниқлаш методологиясининг юқори танланишини талаб қилади.

Учинчидан, ушбу баённомалар қўлланиладиган шароитларда маркер оғишларининг таркибий қисмлари қандай бўлиши мумкинлигини билиш керак. Бир одамда ўлчанганида натижаларнинг юқори барқарорлигини кўрсатадиган маркерлар маълум, бошқача қилиб айтганда, улар бир хил организм ичида кичик ўзгарувчанлик чегараларига эга.

Маркерларни маълум вақт оралиғида уларнинг оғиш чегаралари турли одамларга қараганда бир организм ичидаги сезиларли даражада камроқ бўлишининг кузатилиши жуда қизиқ. Узоқ муддатли мониторингнинг самарадорлиги бир организм ичидаги аномалиялар ва турли одамлардаги анормалликларнинг нисбатларини ўлчашни ўз ичига олган узоқ муддатли клиник тадқиқотлар натижалари асосида белгиланиши керак.

Тўртинчидан, одамлар бир-биридан сезиларли даражада фарқ қилиши мумкин, аммо маркернинг хатти-ҳаракатига таъсир қилувчи омиллар аниқ белгиланган бўлса, турли одамларда ўлчанган белгилар орасидаги чегаралар сезиларли даражада камайиши мумкин. Масалан, аёлларга нисбатан

эркакларда гемоглобин (HGB) даражаси юқори. Шундай қилиб, спортчининг ёши ва жинси каби гетероген омилларнинг маркерга таъсир **кўрсаткич**ларини аниқлаш керак.

Маркернинг маъносига (қийматига) таъсир қилиши мумкин бўлган бузувчи омиллар ҳам мавжуд, аммо улар допингдан фойдаланиш ёки танадаги патологиянинг пайдо бўлишига боғлиқ эмас. Масалан, юқори

баландликда бўлиш қонни допинг билан бир хил натижаларга олиб келадиган омилдир, чунки у эритропоэзни тезлаштириши мумкин. Турли хил тестларни ўтказишда табиати ҳар хил бўлиши мумкин бўлган бузилиш омилларини ўрганиш, одатда, битта организм ичидаги маркерни оғиш чегараларининг камайишига олиб келади.

СБП қандай такомиллаштирилмоқда?

СБПда мавжуд бўлган маълумотларни қайта ишлаш муайян шубҳалар мавжуд бўлганда илмий кўрсаткичларни баҳолашнинг одатий муаммосидир. Клиник синовлар давомида кўнгиллилар допинг хусусиятига эга бўлган моддани қабул қилади, шундан сўнг биологик белгилардаги ўзгаришлар ўлчанади: допинг қабул қилиш (сабаб) **кўрсаткич**ларнинг ўзгаришига олиб келади (оқибат).

СБПнинг мақсади биологик белгилар ўлчовларини кузатиш орқали спортчи томонидан допинг ёки унинг танасида патология мавжудлиги фактини аниқлашдир. Клиник тадқиқотлардан фарқли ўлароқ, бундай муаммо сабабдан оқибатга (таъсирга) эмас, балки оқибатдан (таъсирдан) сабабга қараб ҳал қилинади ва бу ҳолда фикр юритишнинг ягона мумкин бўлган мантиқий усули Байес эҳтимоллик назариясига асосланган усул бўлиши мумкин.

Томас Байес

Инглиз математиги, замонавий суд тиббиётида фойдаланиладиган эҳтимоллик назарияси муаллифи

Агар спортчи қон қуйиш (сабаб) олган бўлса, HGB биологик маркер кўрсаткичи ошади (таъсир). Узоқ муддатли клиник тадқиқотларнинг эмпирик маълумотларидан олинган модел мавжуд бўлса, сабаб ва оқибат ўртасидаги боғлиқликни ўрнатади.

Натижада, Байес теоремаси орқага қараб ишлаш учун қўлланилиши мумкин (яъни, таъсирдан сабабга) ва шу билан гемоглобин даражасининг ошиши қон қуйиш натижасими ёки унинг табиий ўзгаришлардан келиб чиққанлигини аниқлаш мумкин.

Хусусан, допингдан фойдаланиш (сабаб) ва маркер кўрсаткичи (оқибати) допинг билан боғлиқ ўзгариш ўртасидаги сабабий боғлиқлик, одатда "Байес тармоғи" деб аталадиган эҳтимоллик график тармоғи кўринишида график тарзда ҳисобланиши ва ифодаланиши мумкин.

Байес эҳтимоллик назариясини қўллаш антидопинг органларига, биринчидан, биологик белгиларнинг табиий оғишларини (эҳтимолликларни ҳисоблаш учун математик усуллардан фойдаланган ҳолда) ҳисобга олишга, иккинчидан, турли сабаблар ва бузувчи омилларни (мослашувчан ва аниқ график тасвир ёрдамида) ҳисобга олишга имкон беради.

Ушбу услубнинг самарадорлиги шундан иборатки, у қонуний рухсат этилган баённомаларга мувофиқ кўп сонли одамларда ўтказиладиган эмпирик тестларга асосланган.

СБПда индивидуал эталон (мос ёзувлар) даражалари қандай ўрнатилади?

Спортчининг тест-синов натижаларини СБПга киритилиши, ҳар бир биологик маркер учун индивидуал чегараларни белгилаш имконини беради. Паспортга янги маълумотлар киритилгандан сўнг, кейинги тестнинг мумкин бўлган натижаларини башорат қилиш учун эҳтимоллик таҳлилининг Байес усуллари қўлланилади. Шундай қилиб, иш кетма-кетликда амалга оширилади. Кейинги тест

натижаларини СБПга киритгандан сўнг, бу кўрсаткичларни бошқа одамларнинг кўрсаткичлари билан эмас, балки спортчининг ўзини индивидуал кўрсаткичларини солиштириш мумкин бўлади, яъни спортчи ўзи учун эталон (стандарт) сифатида ишлайди. Исталган вақтда (масалан, дарҳол, мусобақалардан олдин тест-синов пайтида) СБПда қайд этилган

маълумотларга асосланиб, барча биологик белгиларнинг кутилаётган ўзгаришларини (кўрсаткичларини) тахмин қилиш мумкин.

Суд-тиббиёт экспертизаси соҳасида айбсизлик презумпцияси (тахмини) тамойилига риоя этилиши ва ёлғон айбловлар қўйилмаслиги учун юқори селективликни таъминлаш ниҳоятда муҳимдир. Шунинг учун қарор қабул қилиш жараёнидаги биринчи қадам юқори даражадаги селективлик билан индивидуал чегараларни аниқлашдир.

Қоида тариқасида, селективлик биологик белгиларнинг прогноз қилинган оғишларининг 0,5 ва 99,5 фоизли чегаралари билан 99% га ўрнатилади. 0,5 дан паст ва 99,5 дан юқори бўлган ҳар қандай кўрсаткич (қиймат) чегарадан юқори деб ҳисобланади ва чуқурроқ тиббий текширув ўтказилишини талаб қилади.

Шуни таъкидлаш керакки, кейинги ўтказиладиган тест-синовларигача индивидуал эталон (мос ёзувлар) даражалари белгиланиши лозим.

СБПда кўрсатилган чегарадан ошиб кетган тест натижаси ва/ёки ноодатий даражада катта маркер оғишлари допинг қабул қилинганлиги тўғрисида гувоҳлик берадими?

Йўқ ва бунинг иккита сабаби бор.

Биринчидан, юқорида тавсифланган қарор қабул қилиш қоидаси ҳақиқий допинг қабул қилиш эҳтимолига эмас, балки профилнинг соғлом спортчида кутилганидан қанчалик фарқ қилишига асосланади. Далиллар

даражасини баҳолашда ушбу концептуал ҳолат суд-тиббиёт фанидан яхши маълум: шахсни фақат юқори даражадаги селективликдан фойдаланган ҳолда жазолаш статистик хулосаларга хос бўлган софизм бўлиб, бу кўп синовлар принципини нотўғри тушунишга олиб келади. Дарҳақиқат, допингга қарши тестлар сони қанча кўпайса, айбдор спортчини аниқлаш имкони шунчалик ошади.

Иккинчидан, допинг нормадан четга чиқишни тушунтириши мумкин бўлган ягона сабаб эмас. Аввало, патология эҳтимолини истисно қилиш керак. Масалан, гематологияда бу **маълум ёш** ва этник келиб чиқиш каби омилларга **боғлиқ бўлиб**, у турли одамлар ўртасидаги қон таркибидаги ўзгаришларга таъсир қилиши мумкин ва фарқлар одатда бир неча фоизни ташкил қилади.

Буни ҳисобга олган ҳолда, селективлик даражасини 99% дан оширмаслик керак, чунки маълум тана хусусиятларига эга бўлган спортчиларнинг улуши 1% дан ошиши мумкин ва агар рухсат этилган чегара ўта юқори бўлса, назардан четда қолиши мумкин.

Таққослаш учун, тиббиётда маълум бир тест ёки маълум биологик маркер билан қўлланиладиган эталон (мос ёзувлар) даражалари одатда 95% ни ташкил қилади ва бу стандарт **кўрсаткич**дир. СБПни тўлиқ ўрганишда

нормадан четга чиқиш сабабларини **аниқлаш** эксперт комиссияси томонидан амалга оширилади. Комиссия фаолияти давомида, одатда, спортчи мусобақаларнинг ўз қоидаларига мувофиқ унда иштирок этишдан четлаштирилади. Эксперт комиссияси спортчининг гематологик паспортига (СГП) киритилган маркерларни ўрганиш учун гематология соҳаси ва спортчининг эндокринологик паспортига (СЭП) киритилган маркерларни ўрганиш учун эндокринолог мутахассислардан иборат бўлади. Экспертлар гуруҳининг вазифаси нафақат спортчига тақиқланган моддаларни истеъмол қилиш айбловини қўйишдан олдин юқори сифатли текширувдан ўтиш ҳуқуқига эга бўлишини таъминлаш, балки барча мумкин бўлган омиллар ва сабабларни синчковлик билан кўриб чиқишдир.

СБП учун допингнинг ҳақиқий эҳтимоли ҳақида хулоса чиқариш асосида қоида шакллантириш мумкинми?

Ҳа, лекин фақат допинг қабул қилиш сонини юқори аниқлик билан баҳолаш мумкин бўлган шароитларда. СБП жорий этилиши билан тегишли қоида бўлган қарор қабул қилиш Байес қоидасидир. Байес қоидаси - бу ҳисобга олишни талаб қиладиган янги маълумотлар келганда бирор нарсага ишониш даражасини аниқлашдир, бизнинг ҳолатимизда **сўз допинг синамалар** натижалари ҳақида бормоқда.

Спортчининг айбини исботлаш учун ишлатилиши мумкин бўлган янги маълумотларни олиш жараёнида Байес теоремаси қўлланилади. Бу допингнинг априори (маълумотларга асосланмасдан) ва апостериори (маълумотларга асосланиб) эҳтимолини аниқлаш имконини беради. Допингни қабул қилиш сонини аниқ баҳолаш (яъни, допинг истеъмол қилган спортчилар сонини спортчиларнинг умумий сонига нисбати) одатда априори допинг қабул қилиш эҳтимоли сифатида ишлатилади.

“Спортчининг биологик паспорти” компьютер дастури нима?

Швейцария **антидопинг** лабораторияси СБПни сақлаш, кўрсатиш ва таҳлил қилиш учун компьютер дастурини ишлаб чиқди.

"Спортчининг биологик паспорти" компьютер дастурини олиш ва ундан фойдаланиш билан боғлиқ барча саволлар **билан athlete.passport@chuv.ch** электрон почта орқали **боғланиш ва мазкур дастур ҳақида батафсил маълумотлар олиш** мумкин.